

Рівненський державний гуманітарний університет
Наукова бібліотека
Кафедра бібліотекознавства і бібліографії
Кафедра культурології

***БІБЛІОТЕКА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО
ЗАКЛАДУ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ
ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ:
ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ***

*Збірник матеріалів науково-практичної
конференції, присвяченої 65-річчю заснування
Наукової бібліотеки РДГУ 28 серпня 2009 р.*

Рівне-2009

УДК 027.7(477)
ББК 78.34(4Укр)
Б 59

Бібліотека вищого навчального закладу в умовах реформування вищої освіти України: досвід та перспективи [Текст]: зб. матеріалів наук.-практ. конф., присвяченої 65-річчю заснування Наукової бібліотеки РДГУ, 28 серп. 2009 р. / за ред.: С.Н. Грипич, Г.П. Семенюк. – Рівне: РДГУ, 2009. – 96 с.

Відповідальний за випуск:

Грипич С.Н. –
директор Наукової бібліотеки РДГУ

Рецензенти:

Кметь В.Ф. –
директор Наукової бібліотеки Львівського
Національного університету ім. І.Франка, голова
методичного об'єднання бібліотек ВНЗ Західного
регіону України, кандидат історичних наук, доцент

Жук В.М. –
зав. кафедри бібліотекознавства і бібліографії
Рівненського державного гуманітарного
університету, кандидат педагогічних наук, доцент

Збірник складений на основі матеріалів науково-практичної конференції, присвяченої 65-річчю заснування Наукової бібліотеки РДГУ. До нього увійшли тексти доповідей, в яких висвітлено різноаспектну діяльність університетської бібліотеки на сучасному етапі та окреслені перспективи на майбутнє.

Затверджено до друку науково-методичною радою РДГУ,
протокол № 4 від 21 травня 2009 р.

*Наукова бібліотека РДГУ
м. Рівне, вул. Остафова, 31*

12. Хавкина, Л. Книга и библиотека. - М.,1918. - С.11.
13. Чачко, А. Об'єкт бібліотекознавства – сучасна бібліотека в процесі трансформації // Бібліотечна наука, освіта, професія у демократичній Україні: Зб.наук. праць.-К.,2000. - Вип.2. - С.109-118.
14. Ясьмо, В. Бібліотеки України в соціально-культурному контексті на порозі ХХІ століття // Бібліотека у демократичному суспільстві. - К.,1995. - С.3-5.

УДК: 028-057.875

С.М. ЗІНЧУК

*редактор 1-ї категорії Наукової
бібліотеки Рівненського державного
гуманітарного університету*

**КНИГА І ЧИТАННЯ ЯК
ЗАСОБИ НАВЧАЛЬНО-
ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ РІВНЕНСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО
ГУМАНІТАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Резюме. *Висвітлено питання ролі книги і читання в навчальному процесі. Проаналізовано використання фондів бібліотеки студентами для задоволення їхніх інформаційних потреб.*

Ключові слова: *джерела інформації, навчальний процес, використання фонду, інформаційна культура, самоосвіта, читання студентів.*

Відомо, що в сучасних умовах стрімко зростає обсяг інформації, тобто світ дедалі стає проінформованим. Тому все більшою проблемою вищої школи стає формування у студентів уміння самостійно орієнтуватися в бурхливому потоці інформації, та поповнювати свої знання. Гадаю, доречним буде згадати мудрий вислів Плутарха: «Голова студента не посудина, яку потрібно наповнювати, а смолоскип, який потрібно запалити». Навчання може стати цікавим та захоплюючим, якщо воно яскраво висвітлюється активною думкою, глибоким почуттям, прагненням до творчості.

Перед системою освіти постало нове завдання: навчити людину вчитися впродовж усього життя. Інформаційні технології змінили освітній простір вищого навчального закладу (ВНЗ), де впроваджуються інформаційні системи управління навчальним процесом.

Місія бібліотеки ВНЗ спрямована на здійснення інформаційної освіти студентів у широкому розумінні слова, тобто на формування інформаційного світогляду та інформаційної поведінки.

Кількість та різноманітність інформаційних ресурсів стрімко зростає і разом з ними ростуть об'єм та рівень складності навичок пошуку, збору, обробки, аналізу і синтезу інформації, вміння застосовувати технічні засоби, які використовуються в інформаційному процесі.

Сучасна система освіти пропонує збільшення частки самостійної роботи студента, ефективність якої залежить від його інформаційної культури. На жаль, часто студенти виявляються безпорадними при вирішенні типових інформаційних завдань, не знають складу бібліотечних каталогів та картотек, мають недостатню уяву про цінність спеціальних знань і вмінь в галузі інформаційного самообслуговування, що відповідно призводить до неефективної організації самостійної роботи.

Численні соціологічні дослідження показують, що мотивація діяльності студента в значній мірі залежить від усвідомлення практичної значимості отриманих знань.

Незважаючи на сучасні інформаційні технології, книга і читання залишаються головним і основним засобом навчальної діяльності студентів. Ніхто не заперечує, що книга – це складова частина та головний носій загальної культури. Її образ складається з багатьох чинників, які несуть в собі пізнавальну, моральну, естетичну та інші інформації. Якою б не була книга за формою, вона залишається універсальним зберігачем соціального досвіду. У будь-якому вигляді, традиційному чи електронному, книга залишається головним чинником культури та освіти, виконує виховну функцію. Цим вона відрізняється від інших засобів інформації.

Нові засоби інформації доповнюють книгу, але замінити її в житті студентської молоді вони не зможуть. Книга має можливість не тільки подати систему знань, але й допоможе сформувати прийоми свідомого оперування цими знаннями, задіяти студента-читача в систему загальнолюдських цінностей. Книга – не просто носій інформації, а й незамінна можливість тренування розумових здібностей читача.

Наукова бібліотека РДГУ має всі можливості у задоволенні потреб в пошуку інформації, яка сприяє всебічному розвитку студента і як майбутнього спеціаліста, і як особистості взагалі.

Безпосередню допомогу в цьому надає фонд бібліотеки, який сформовано з урахуванням специфіки нашого університету, що нараховує майже 520 тис. різноманітних за типовою та видовою ознакою джерел інформації. 59,5% від загального фонду – це навчальна і навчально-методична література, 7,2% – наукові видання, художня література складає 14,8%. Крім цього, читачі можуть користуватися і періодичними виданнями (газетами, журналами), які становлять 8,1% від загальної кількості фонду.

Так, зіставивши кількісні показники фонду зі статистичними показниками його використання за рік ми отримали такі результати: частка використаної навчальної та методичної літератури від загальної документовидачі становить 69%, наукової літератури – 18,7%, художньої літератури лише 5%, а використання періодики складає 19% від загальної кількості виданої літератури. У цілому фонд використовується досить ефективно.

Одним із засобів вивчення та аналізу використання фондів бібліотеки є статистичні та соціологічні дослідження. Упродовж двох останніх років було проведено два таких дослідження:

- 1) «Наукова бібліотека РДГУ очима своїх користувачів».
- 2) «Книга і читання в житті сучасної студентської молоді».

Така робота проводиться з метою кращого вивчення потреб читачської аудиторії, їхніх побажань, що враховуються у подальшій роботі бібліотеки. Така співпраця приносить значну користь і бібліотеці і читачам, оскільки ми маємо змогу спрямувати свою роботу у потрібному напрямку.

Звернемо увагу на те, що 38,4% опитаних респондентів зазначили, що фонд бібліотеки їхні потреби задовольняє, 24,3% – майже задовольняє і 19,1% – частково задовольняє. А це говорить про те, що фонд формується професійно.

Найбільш активними читачами (і щодо відвідування, і щодо книговидачі) є студенти-першокурсники. Але, на жаль, ця активність з кожним курсом поволі зменшується. Причини цього можуть носити як суб'єктивний, так і об'єктивний характер. Адже 67,3% від опитаних студентів користуються ще й іншими бібліотеками міста. Крім того, 76,5% респондентів активно використовують у навчанні мережу Інтернет, як досить доступне і швидкісне джерело інформації. Не використовують його зовсім лише 13,5% опитаних.

Щодо відвідування бібліотеки нашого університету, зокрема абонементів, можемо сказати:

- один раз на місяць відвідує 23,9% опитаних;
- один раз на тиждень – 46%;
- щодня – 6,2%.

Загалом активно відвідує абонементи 76,1% студентів.

Щодо читальних залів - спостерігається наступна картина:

- один раз на місяць – 9,6%;
- один раз на тиждень – 41%;
- щодня – 26,3%.

Отже, активно працює в читальних залах 76,9% опитаних респондентів.

Роль університетської бібліотеки в житті та навчанні для 39,8% студентів є основною, а для 47,8% – великою. Це свідчить про значимість роботи, яку проводить весь колектив нашої бібліотеки.

Звернемо увагу на те, що бібліотекою традиційно проводяться заняття з першокурсниками з основ інформаційної культури, але, на сьогоднішній день кількість годин, відведених на ці заняття, є недостатньою. Тому не дивно, що далеко не всі студенти володіють навичками самостійного пошуку літератури, вмінням її опрацьовувати. Відповідно, працівники абонементів та читальних залів надають необхідні консультації студентам, пропонують додатково навчальну, навчально-методичну та іншу літературу, яка допомогла б їм у виконанні завдань.

У вільний від навчання час студенти, в першу чергу, віддають перевагу спілкуванню з друзями, прогулянкам та відпочинку на природі. А ось читанню, як формі дозвілля, надається лише третє місце.

Проаналізувавши читання художньої літератури впродовж останніх років ми помітили тенденцію до невеликого збільшення, а це є наслідком того, що у фонд постійно надходить нова література. Дієвою формою роботи є те, що на початку навчального року видаються комплекти підручників студентам всіх факультетів (з 1-го по 5-ті курси) на весь навчальний рік.

Хотілося б звернути увагу і на те, що у фондах нашої бібліотеки є велика кількість довідкової, енциклопедичної та наукової літератури. Для того, щоб більше зацікавити користувачів наявними джерелами інформації працівниками нашої бібліотеки проводяться культурно-просвітницькі та інформаційні заходи з розкриття фондів бібліотеки, такі як:

- інформаційні огляди літератури;
- виставки-перегляди та постійно-діючі експозиції літератури;
- тематичні виставки на допомогу навчанню, до знаменних і пам'ятних дат та інших актуальних питань сьогодення;
- виставки нових надходжень літератури.

Тематика виставок різноманітна, враховуються інтереси всіх категорій користувачів: професорсько-викладацького складу,

аспірантів, студентів. Наприклад, упродовж останнього року, працівники читального залу №1 організували 42 виставки, в тому числі 37 за профілем діяльності ВНЗ, та 5 тематичних виставок; абонемент №1 – 34, з них 4 постійнодіючих.

Хочу наголосити, що, не дивлячись на досить вагомі здобутки, відповідні ресурсні можливості та комплекс різноманітних форм і методів щодо розкриття фондів бібліотеки, наближення їх до читачів, нам потрібно, все ж таки, активніше спілкуватися зі студентами, шукати нові ефективні форми роботи для поліпшення інформаційної забезпеченості навчального процесу та самоосвіти студентів.

У цьому питанні бібліотека покладає надію на подальше розширення і застосування комп'ютерних технологій та активніше розкриття фондів бібліотеки. Нам потрібно ще більше дбати про покращення не лише кількісних, але і якісних показників інформаційної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біличенко, О.Л. Культурно-виховна роль книги в умовах формування інформаційного суспільства: автореф. дис. канд. наук: 07.00.08 / О.Л.Біличенко; Харків. держ. акад. культури. – Х., 2001. – 15с.
2. Бондаренко, М.І. Активізація навчального процесу у ВНЗ через самостійну роботу студентів / М.І. Бондаренко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Зб. наук. праць РДГУ. – Рівне, 2002. – Вип.23. – С.113-117.
3. Драч, І.І. Самостійна робота студентів ВНЗ як важливий елемент сучасної підготовки фахівців / І.І. Драч // Нові технології навчання. – К.:НМЦ ВО, 2004. – Вип.37. – С.86-91
4. Забелина, О.Б. Формирование информационной культуры студентов университета / О.Б.Забелина // НТБ. – 2004. – №8. – С.45-47
5. Коляковцева, Н.А. Вузовская библиотека в новой ситуации / Н.А.Коляковцева // Мир библиографии. – 2007. – №3. – С.7-8.

З М І С Т

Грипич С.Н.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА РДГУ В УМОВАХ
РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ:
ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ 3

Поліщук С.М.

КОНЦЕПЦІЯ КОМПЛЕКТУВАННЯ ФОНДІВ БІБЛІОТЕКИ
ВНЗ У СВІТЛІ ВИМОГ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ 21

Пізюта В.Г.

СПЕЦИФІКА ОБЛІКУ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ
ФОНДІВ БІБЛІОТЕКИ ВНЗ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ.
(З ДОСВІДУ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РДГУ) 29

Коломієць Н.Б.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ РЕТРОСПЕКТИВНОЇ
КОНВЕРСІЇ КАРТКОВИХ КАТАЛОГІВ В ЕЛЕКТРОННІ 33

Ковальчук Л.В.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ – ВАЖЛИВА
СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ ВНЗ 37

Трачук Л.Ф.

ФОРМИ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ІНФОРМУВАННЯ
В ЕЛЕКТРОННОМУ СЕРЕДОВИЩІ 44

Остапчук Ю.А.

КРАЄЗНАВЧІ КАТАЛОГИ І КАРТОТЕКИ –
ВАЖЛИВА ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА
ДОВІДКОВО-БІБЛІОГРАФІЧНОГО АПАРАТУ
БІБЛІОТЕК ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ 53

Панай О.В.

РОЗРОБКА МЕРЕЖЕВИХ ДОДАТКІВ 62

Романуха З.В.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО БІБЛІОТЕЧНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ В БІБЛІОТЕКАХ ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ 67

Семенюк Г.П.
НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ОДИН
ІЗ ЧИННИКІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ 71

Лавренюк Т.С.
БІБЛІОТЕКА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
ЯК КУЛЬТУРНИЙ ТА НАУКОВИЙ ОСЕРЕДОК 77

Зінчук С.М.
КНИГА І ЧИТАННЯ ЯК ЗАСОБИ
НАВЧАЛЬНО-ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ РІВНЕНСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ 82

Граб О.В.
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА РДГУ У СИСТЕМІ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ „КУЛЬТУРОЛОГІЯ” 87

Наукова бібліотека
Рівненського державного гуманітарного університету

Технічний редактор та коректор
Інна Попик

Комп'ютерна верстка
*Інни Попик,
Олексія Поліщука*

Дизайн
*Олексія Поліщука,
Дмитра Мосурця*

*Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12*